

VARIABILNOST STABILNIH IZOTOPOV LAHKIH ELEMENTOV TER NJIHOVA RABA V GOZDARSTVU IN EKOLOGIJI

Jernej Javornik¹, Tom Levanič², Klemen Jerina¹

¹UL, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire

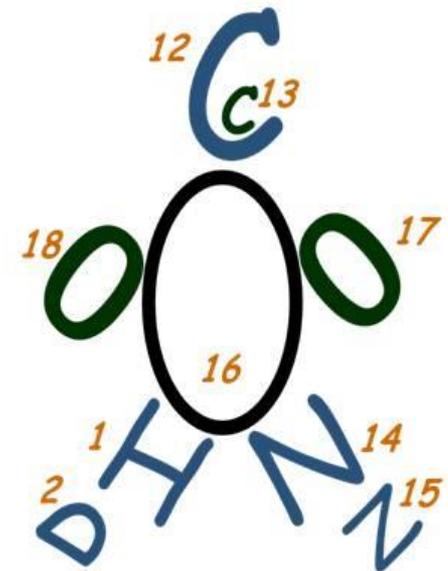
² Gozdarski inštitut Slovenije

XXXIV. GOZDARSKI ŠTUDIJSKI DNEVI

Ljubljana, 22. november 2017

STABILNI IZOTOPI

ELEMENT	STABILNI IZOTOPI	ZASTOPANOST NA ZEMLJI (%)
Ogljik	^{12}C	98.9
	^{13}C	1.1
Dušik	^{14}N	99.6
	^{15}N	0.4
Vodik	^1H	99.99
	^2H (D)	0.01
Kisik	^{16}O	99.76
	^{18}O	0.20
	^{17}O	0.04
Žveplo	^{32}S	95.00
	^{34}S	4.20
	^{33}S	0.70
	^{36}S	0.01

„Gospodič Izotop.“, Vir: Wikipedia

Povzeto in prirejeno po: Sulzman, 2007. V: Stable isotopes in Ecology and Environmental Science. Blackwell Publishing, 2nd edition

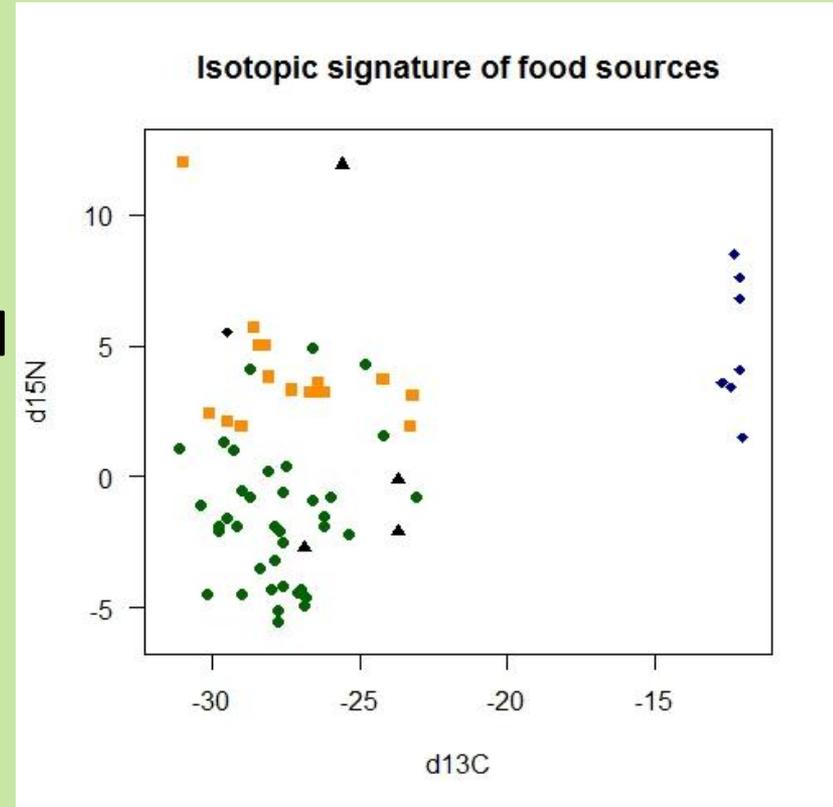
STABILNI IZOTOPI

- Izotopsko sestavo snovi vzorca izražamo v „delta“ (δ) notaciji.

$$\delta^iX = \left(\frac{\text{Izotop.sestava vzorca}}{\text{Izotop.sestava standarda}} - 1 \right) \times 1000 \text{ [‰]}$$

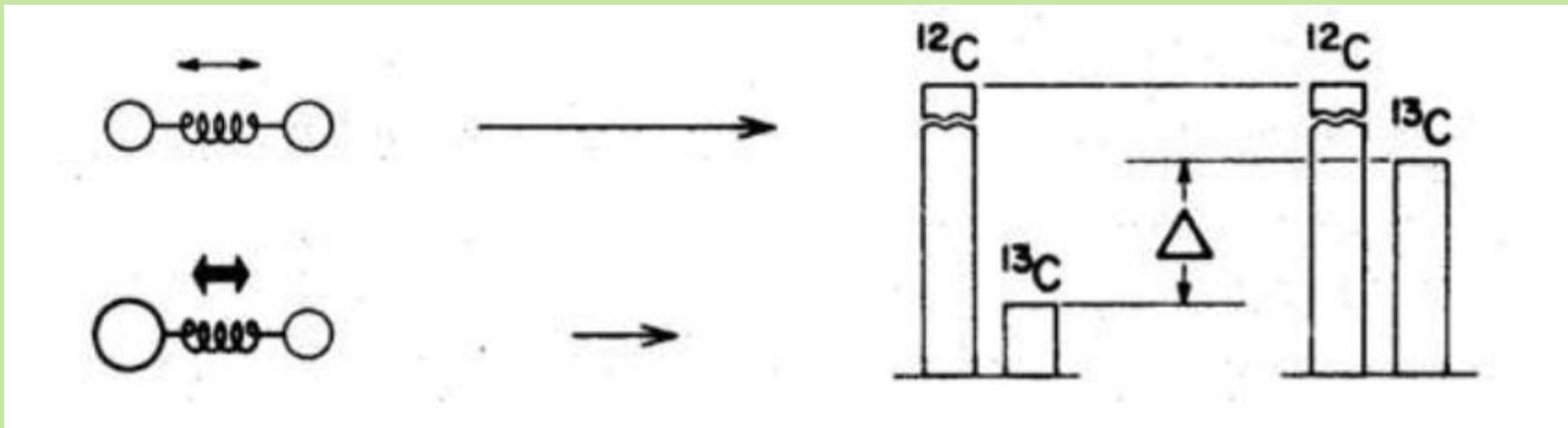

Foto: Maria Poca

IZOTOPSKA SEPARACIJA

- Zaradi razlik v masi imajo izotopi drugačne fizikalne lastnosti.
- „Lažji“ izotopi reagirajo in difundirajo hitreje, kot „težji“.
- Posledica tega je **separacija izotopov**.

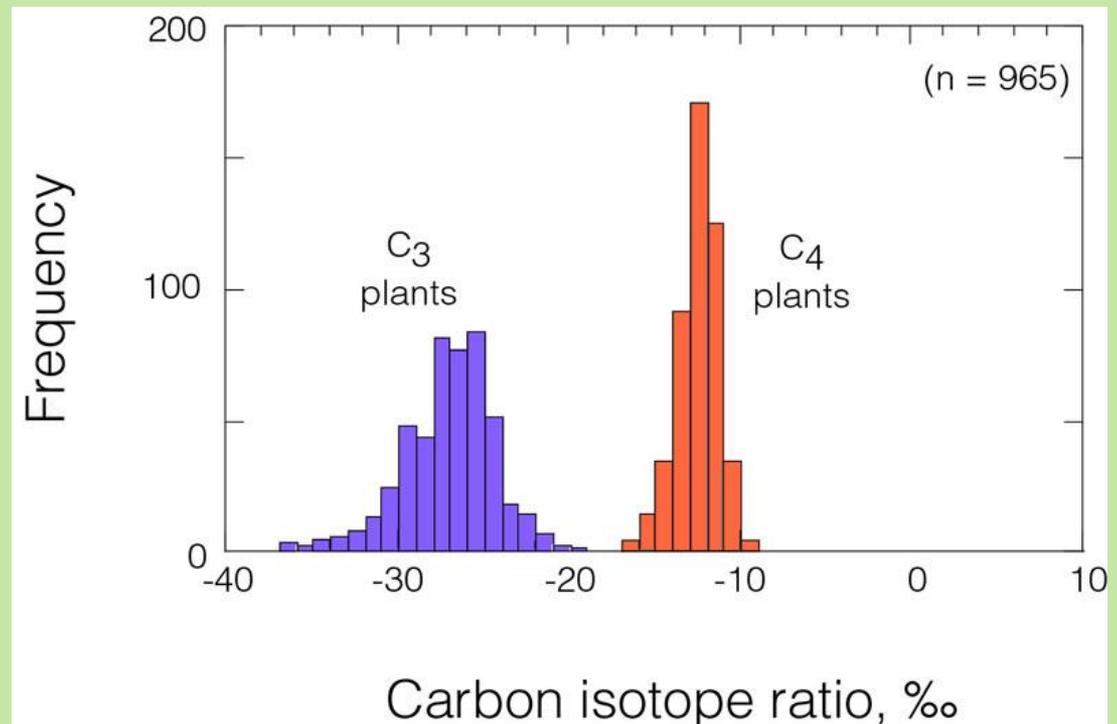

STABILNI IZOTOPI KOT RAZISKOVALNO ORODJE

- Predpogoj za rabo stabilnih izotopov so merljive razlike v izotopski sestavi proučevanih sistemov/ snovi.
- Dva pristopa:
 - Izotopsko Označevanje „Isotope labelling“,
 - Raziskave temelječe na naravni variabilnosti izotopske sestave.

VARIABILNOST IZOTOPSKE SESTAVE OGLJIKA

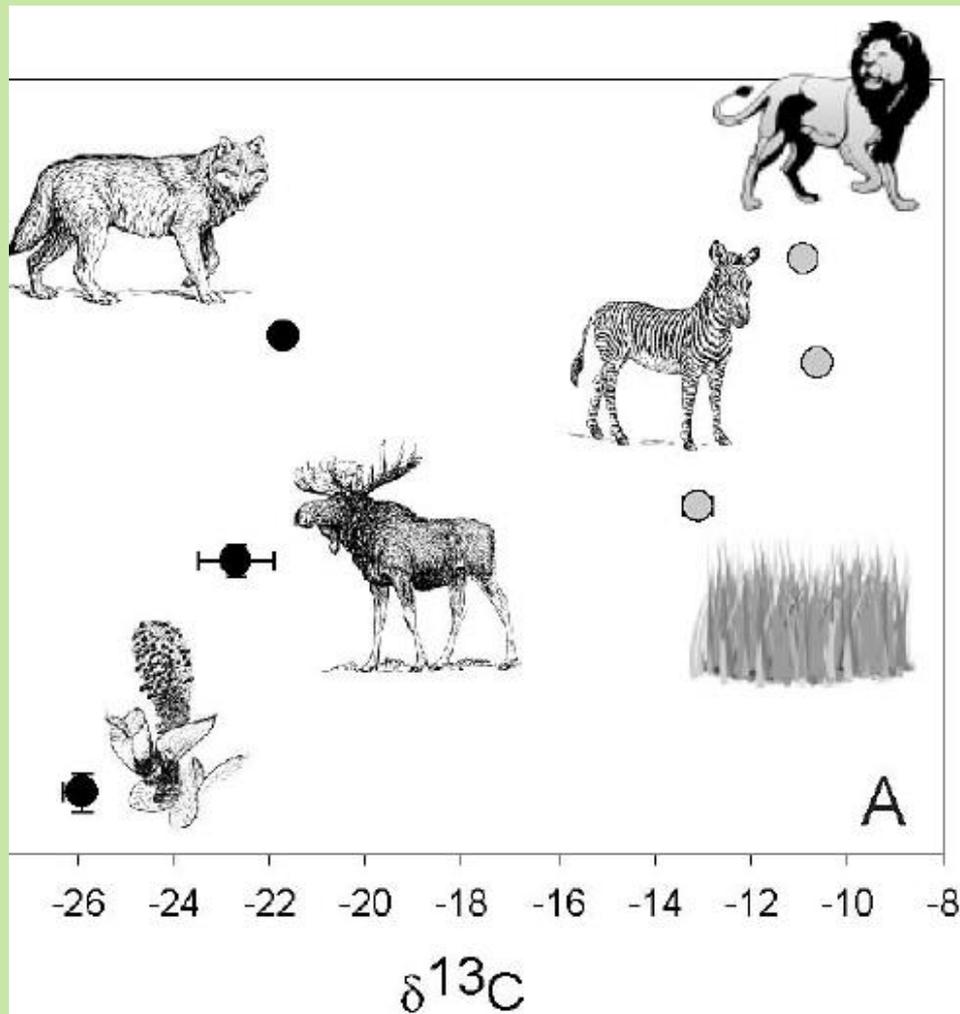
- Rastline (primarni producenti) ustvarjajo veliko večino variabilnosti $\delta^{13}\text{C}$ vrednosti v kopenskih ekosistemih.
- TIP FOTOSINTEZE:

Vir: Cerling et al., 1997. *Nature* 389: 153–158

VARIABILNOST IZOTOPSKE SESTAVE OGLJIKA

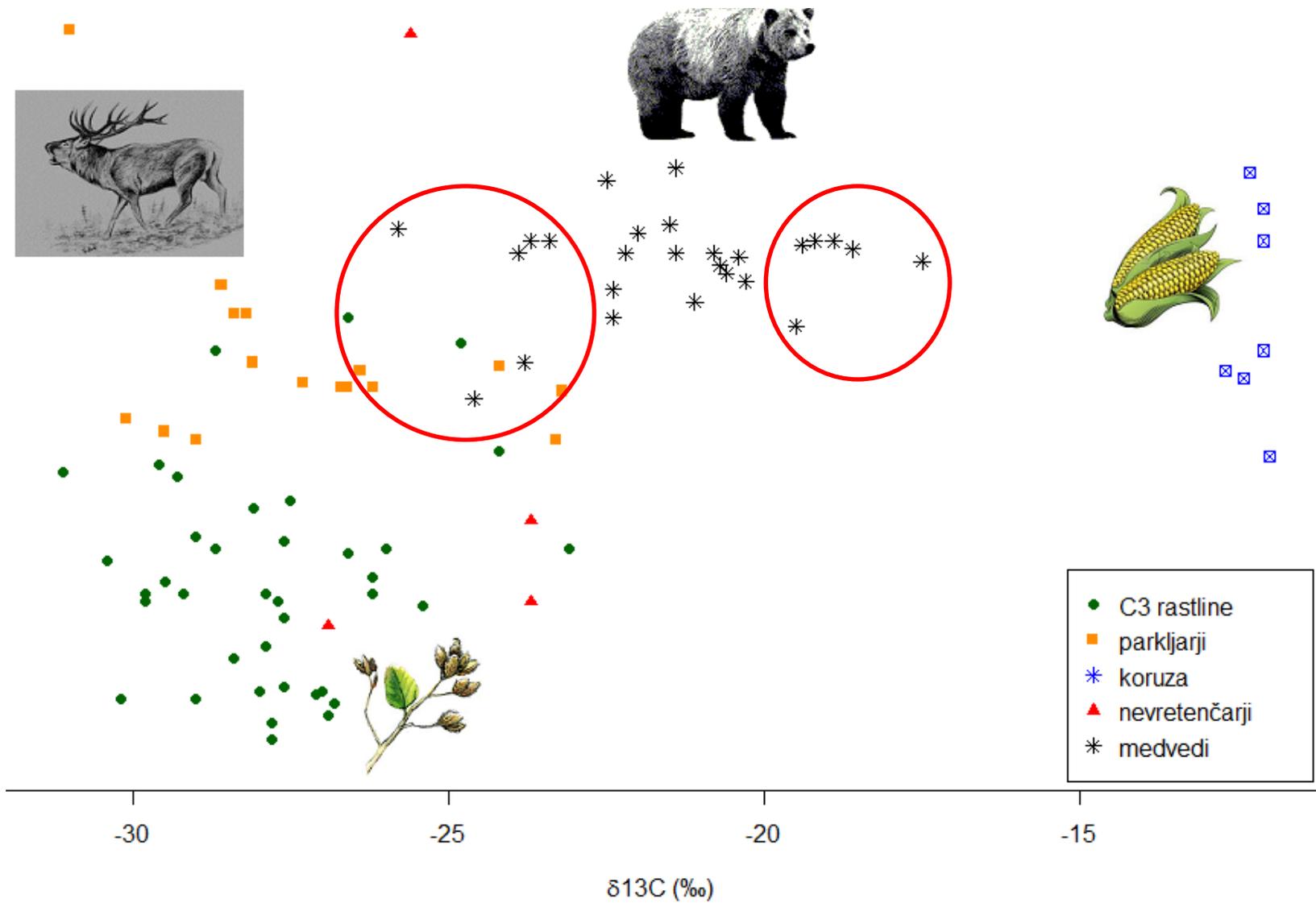
- C3 IN C4 RASTLINE V PREHRANI ŽIVALI:

Prirejeno po: Ben-David & Flaherty,
2012. *Journal of Mammalogy* 93 (2):
312 -328

***„You are what you eat
(plus few permils)!”***

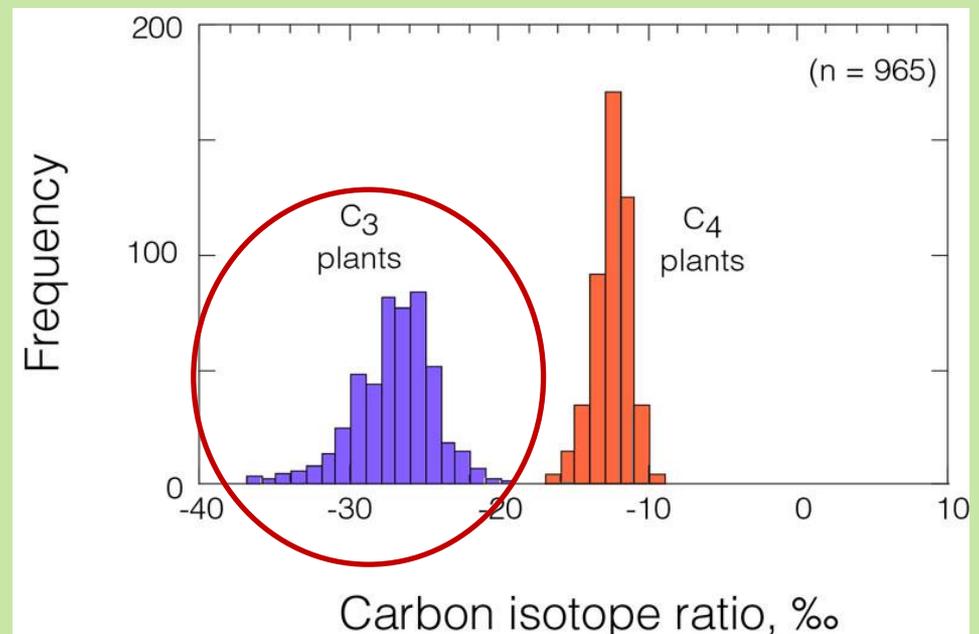
DeNiro & Epstein, 1976. Geological
Society of America. Abstracts with
Programs 8: 834–835.

VARIABILNOST IZOTOPSKE SESTAVE OGLJIKA

- VARIABILNOST $\delta^{13}\text{C}$ VREDNOSTI MED C3 RASTLINAMI:

Na $\delta^{13}\text{C}$ vrednosti pomembno vpliva razmerje med koncentracijo intercelularnega (c_i) ter atmosferskega (c_a) CO_2 – c_i/c_a .

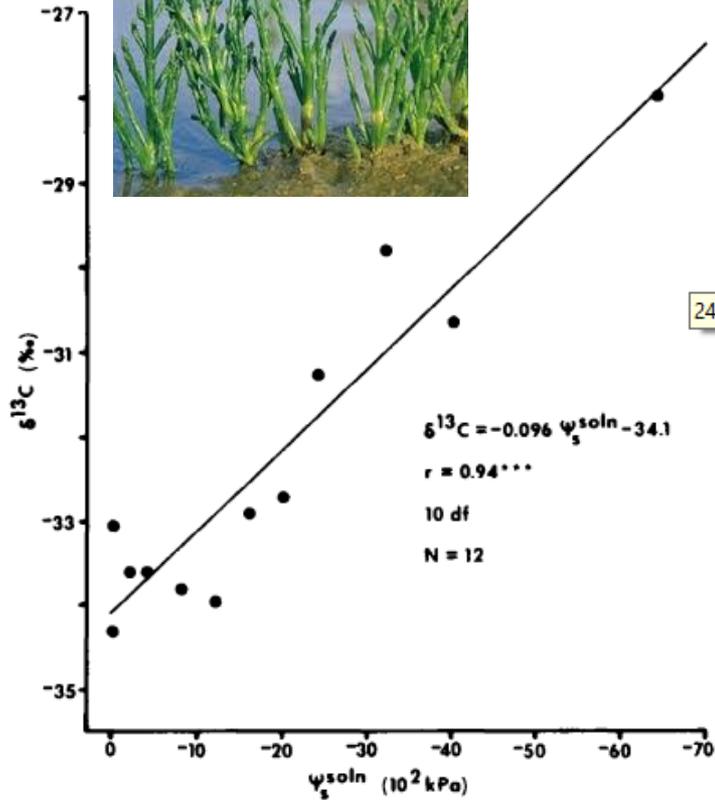

Fig. 4. Carbon isotope discrimination values of growth chamber grown *Salicornia europaea* ssp. *rubra* according to ψ_s of the nutrient solution. Values are not corrected for the isotopic composition of the growth chamber air

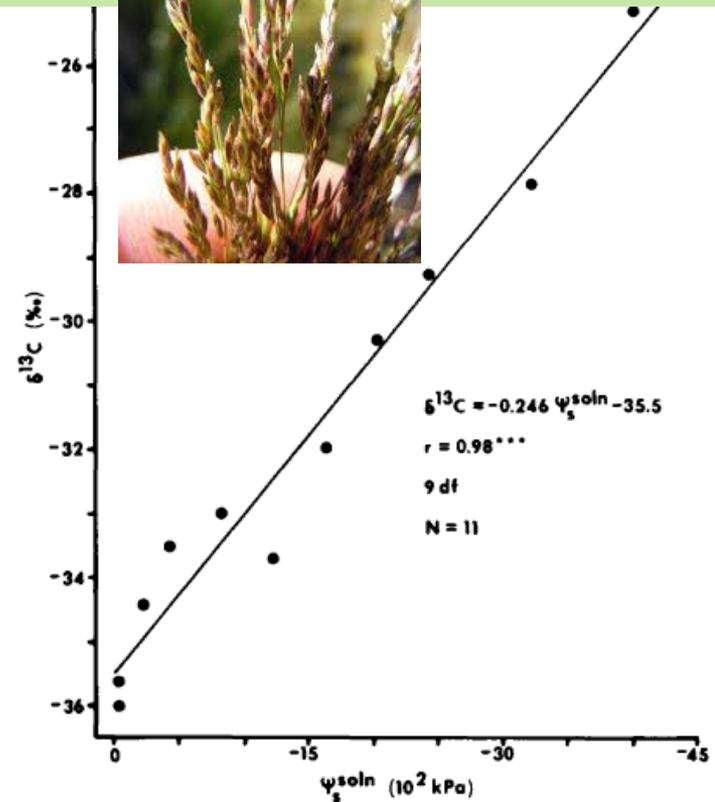
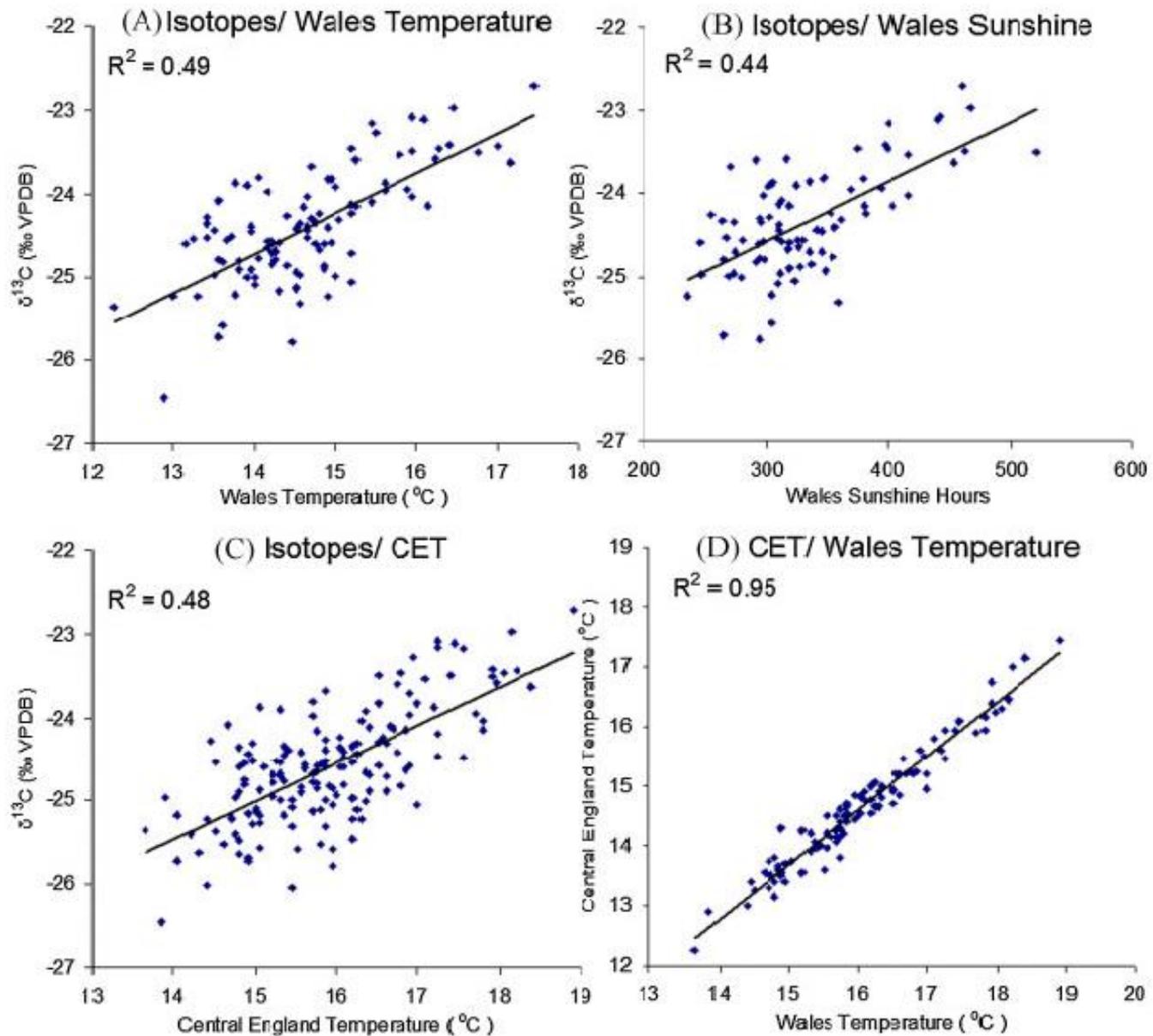
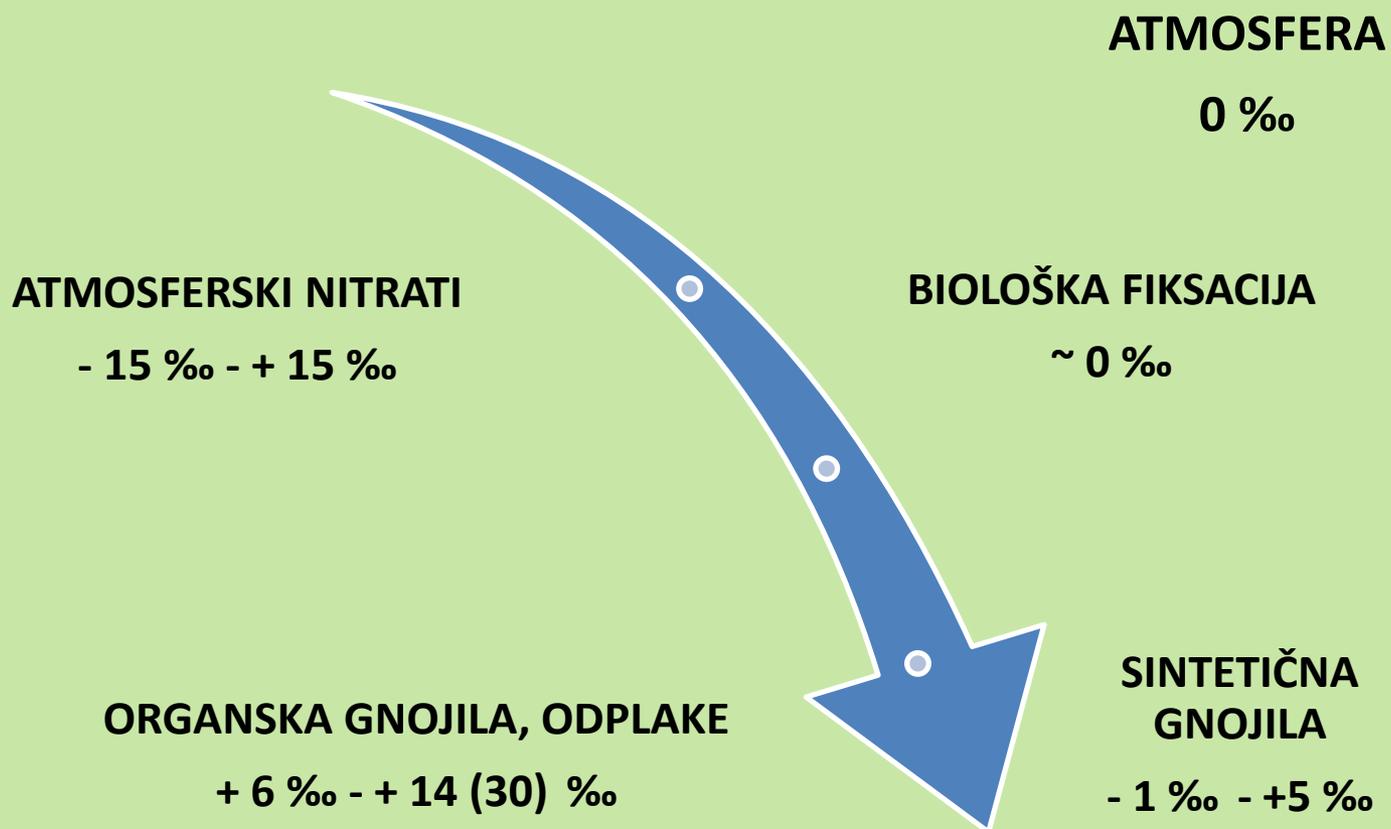

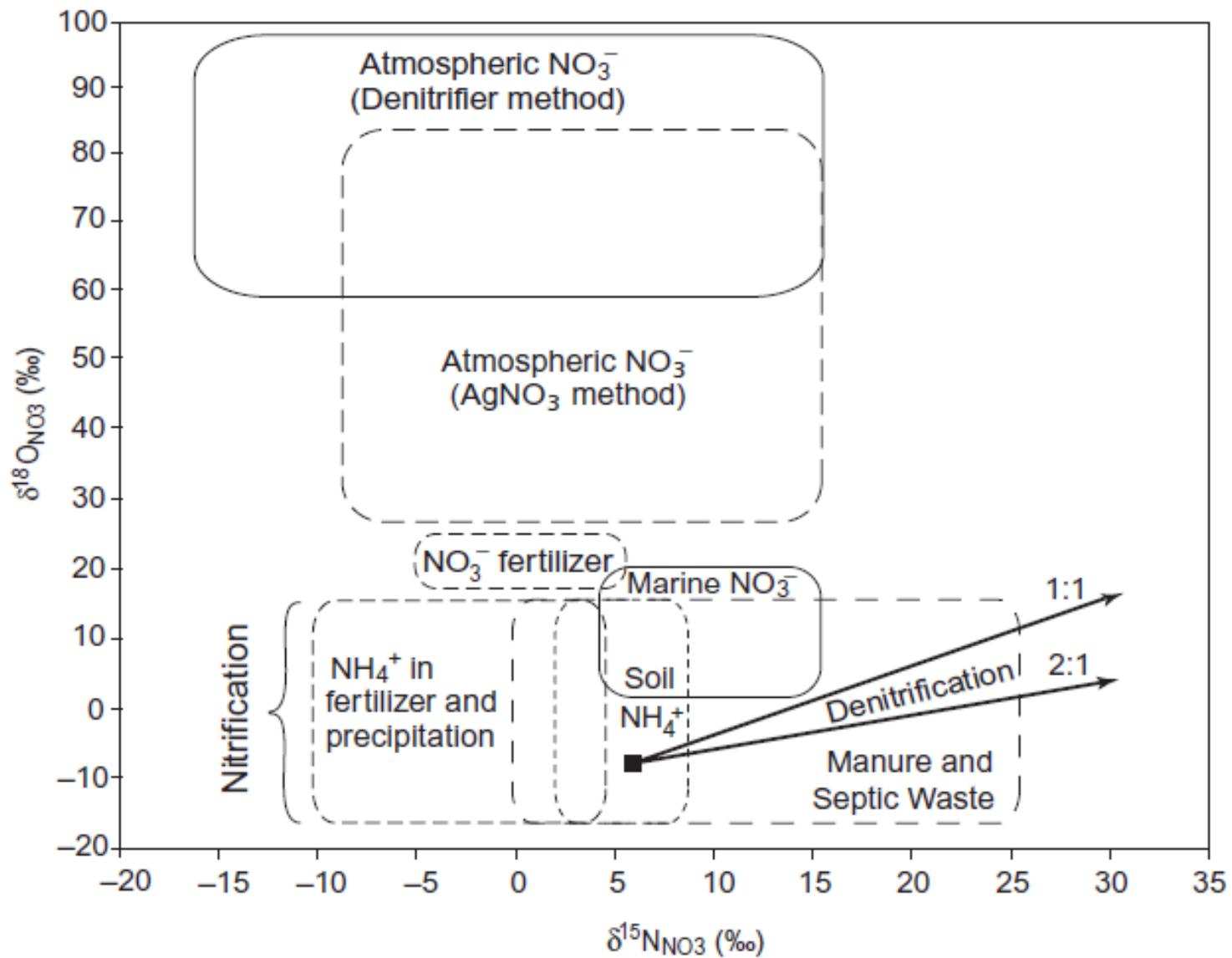
Fig. 5. Carbon isotope discrimination values of growth chamber grown *Puccinellia nuttalliana* according to ψ_s of the nutrient solution. Values are not corrected for the isotopic composition of the growth chamber air

VARIABILNOST IZOTOPSKE SESTAVE DUŠIKA

- $\delta^{15}\text{N}$ VREDNOSTI VIROV DUŠIKA:

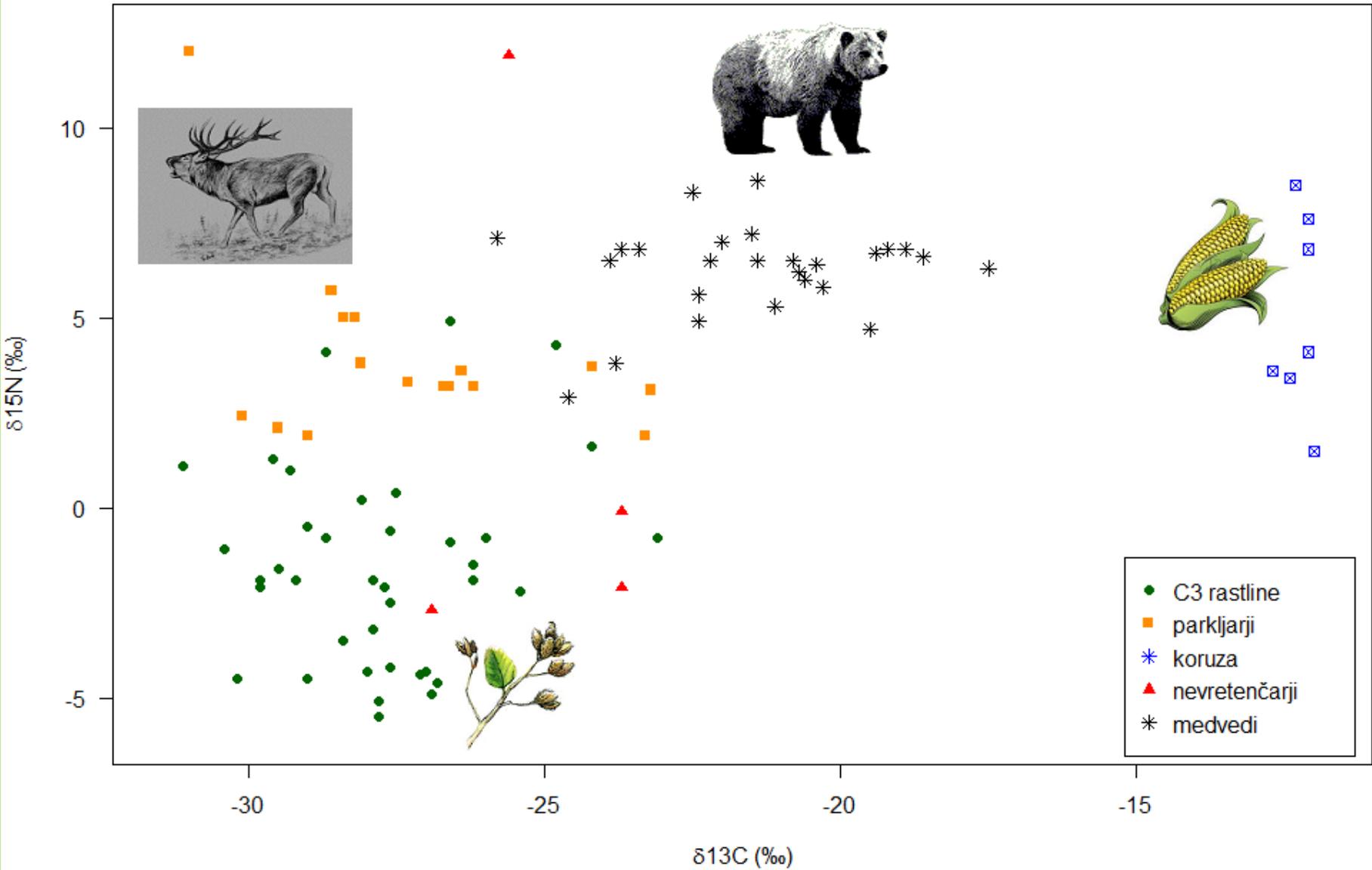
Vir: Kendall, 2007. V: Stable isotopes in Ecology and Environmental Science. Blackwell Publishing, 2nd edition

VARIABILNOST IZOTOPSKE SESTAVE DUŠIKA

- $\delta^{15}\text{N}$ VREDNOSTI RASTLIN:

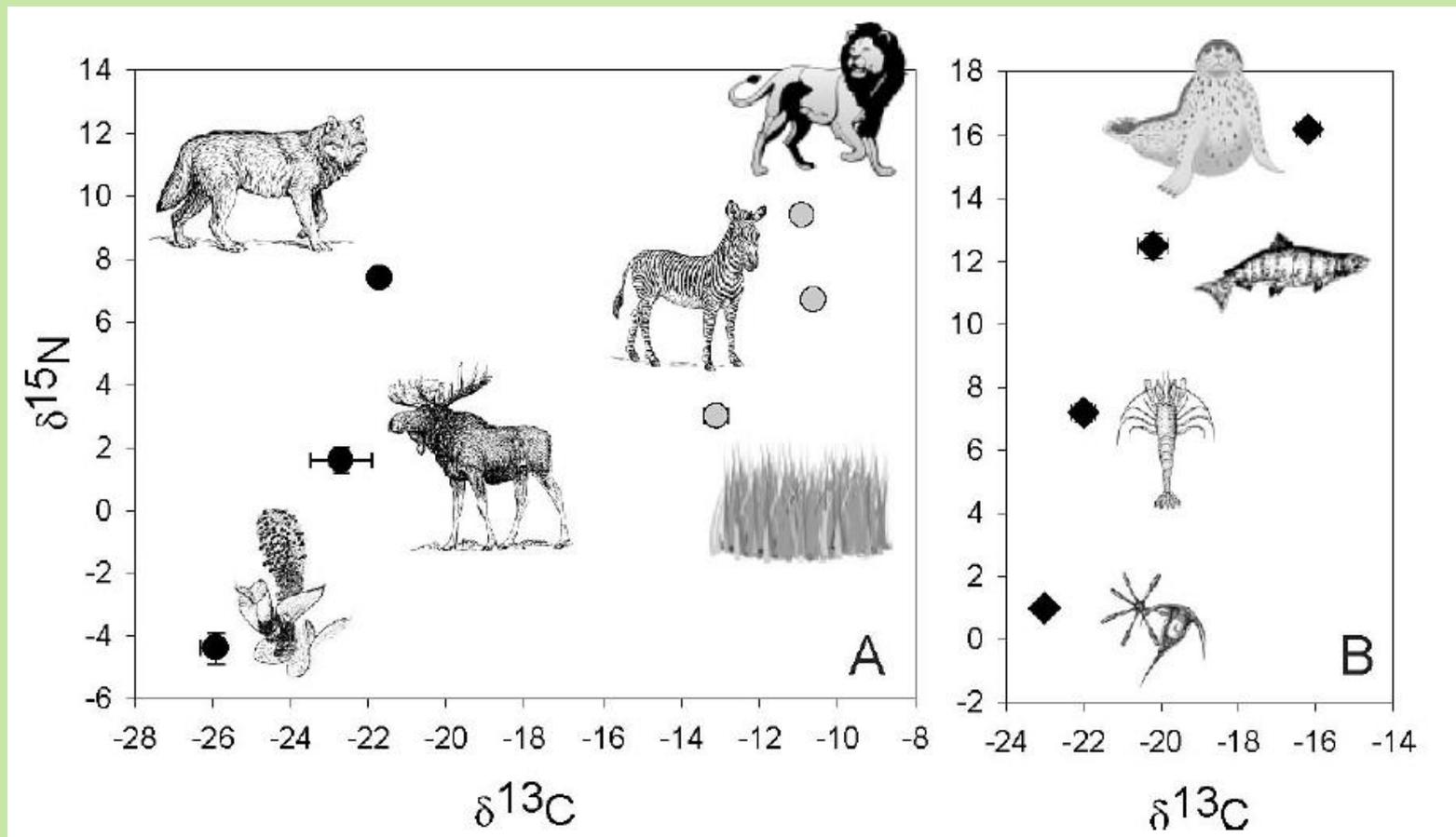
So odvisne zlasti od:

- $\delta^{15}\text{N}$ vrednosti vira dušika v tleh ($\sim + 2 \text{ ‰} - + 5 \text{ ‰}$),
- tipa mikorize.

VARIABILNOST IZOTOPSKE SESTAVE DUŠIKA

- DOLOČANJE TROFIČNEGA NIVOJA:

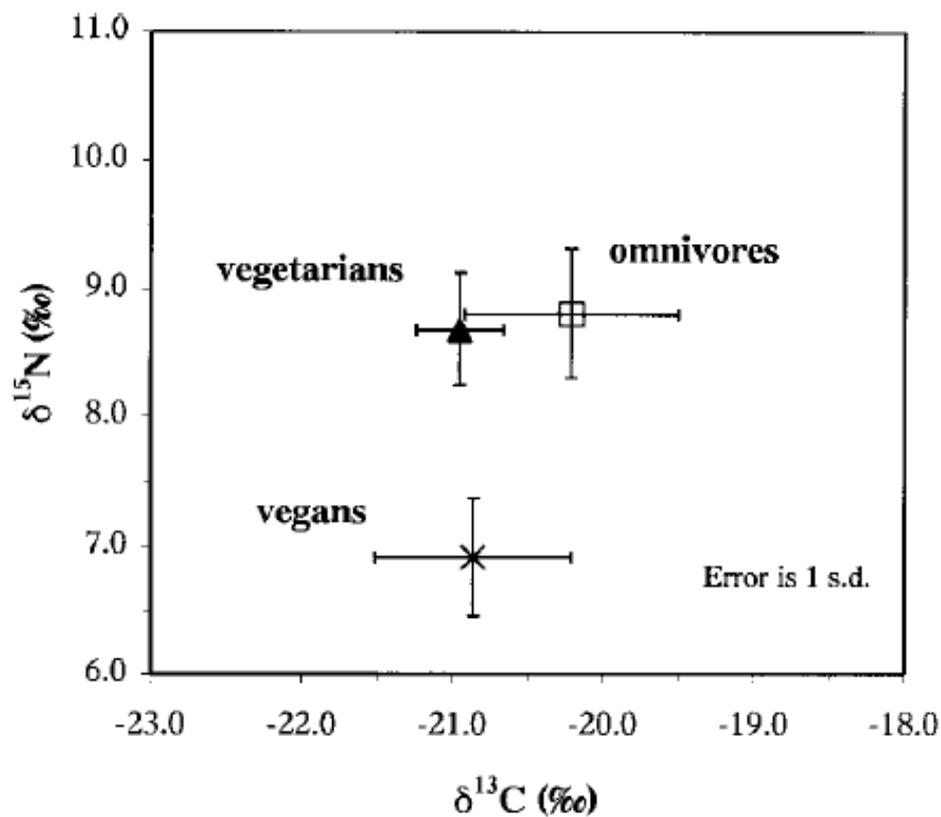

Fig. 2. Mean isotopic analyses for each dietary preference group.

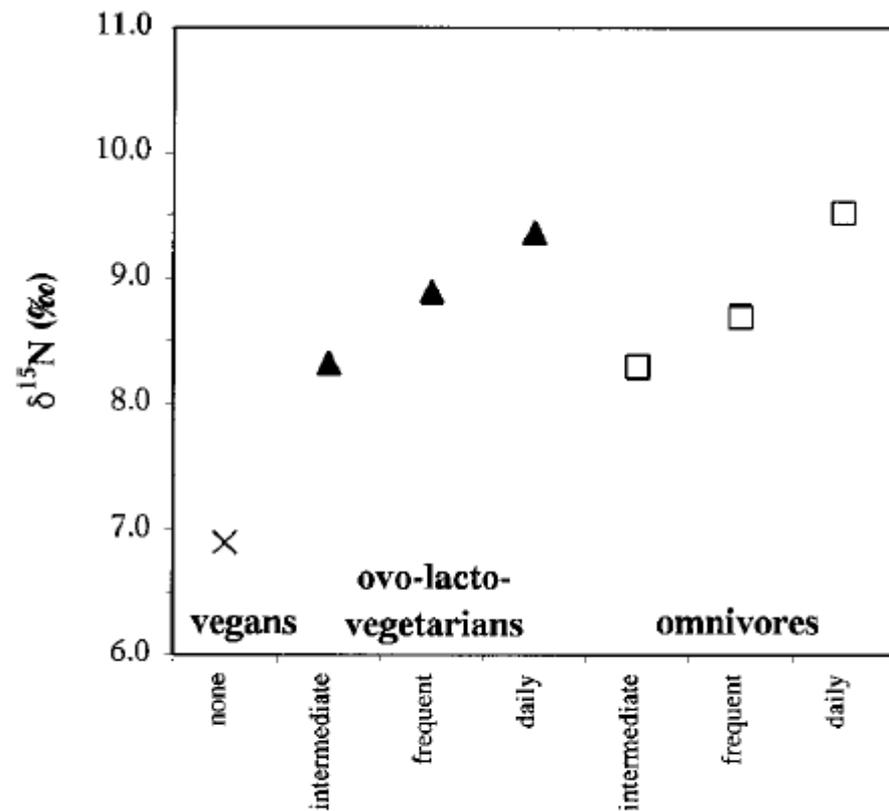
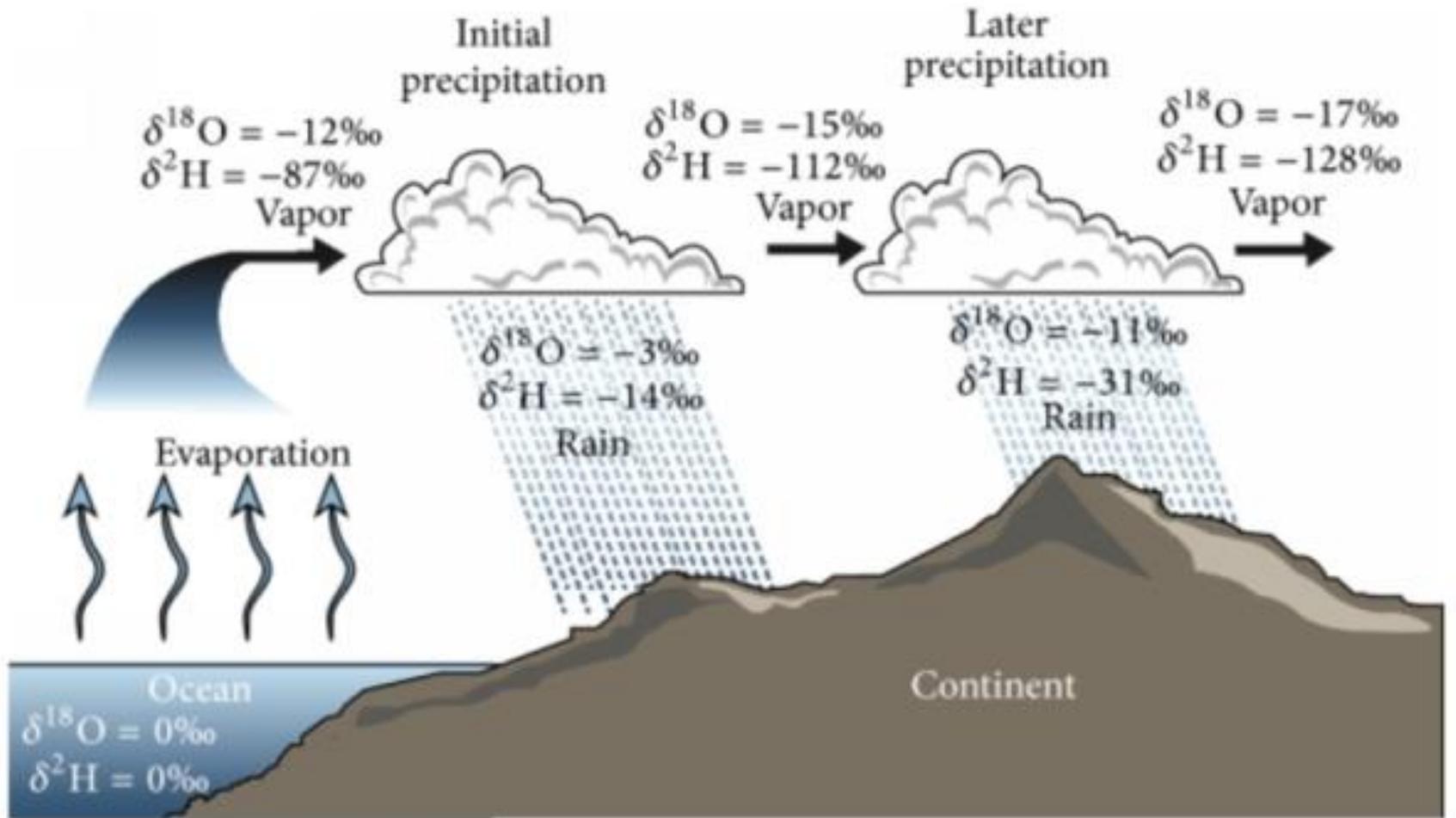

Fig. 3. Dependence of mean hair nitrogen isotopic values on the frequency of animal protein consumption for each dietary group.

VARIABILNOST IZOTOPSKE SESTAVE VODE (VODIKA IN KISIKA)

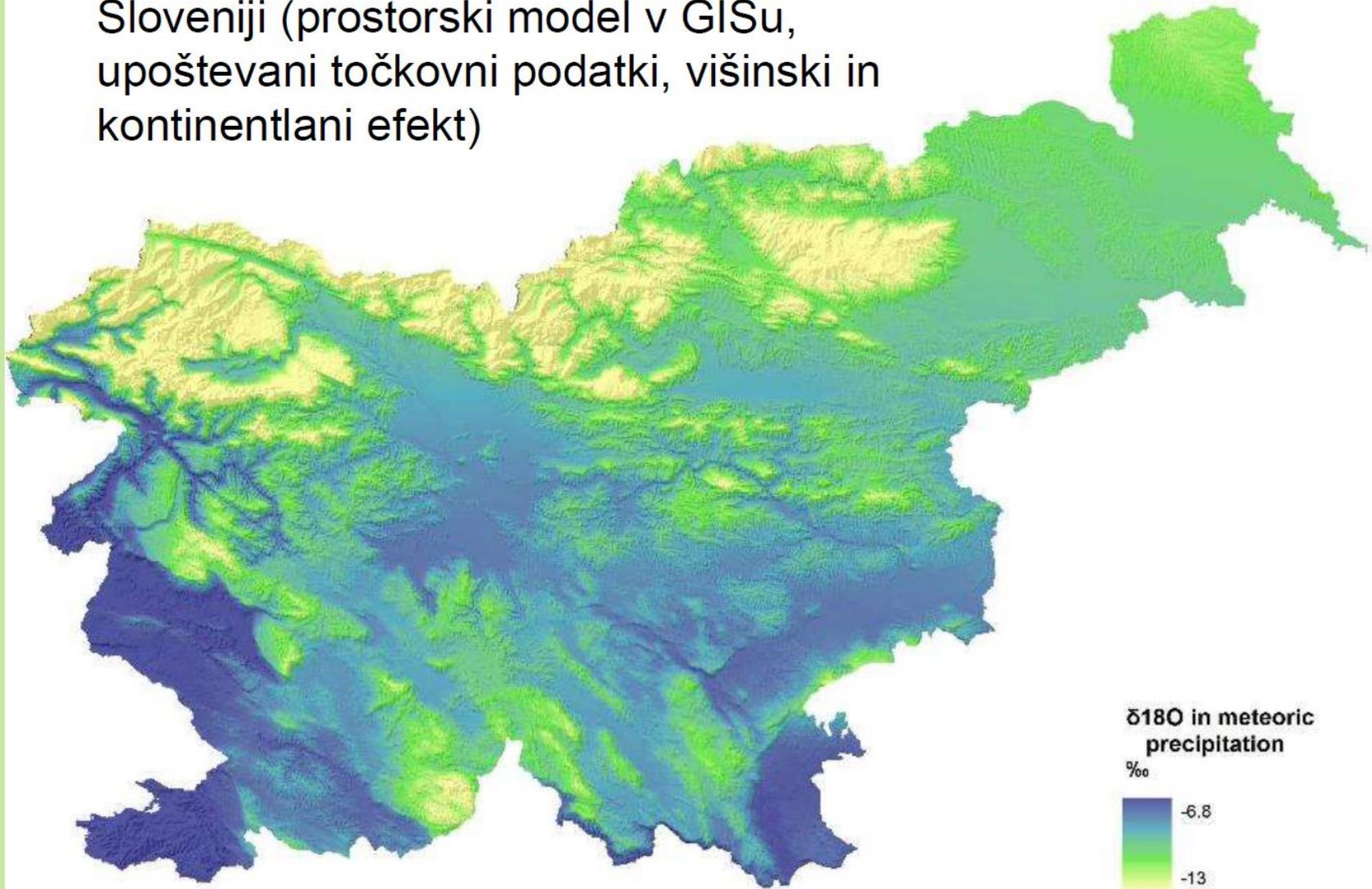
- Variabilnost δD in $\delta^{18}O$ v ekosistemih je zato tesno povezana z značilnostmi vodnega kroga.
- Izotopska separacija je sestavni del prehoda vode iz plinastega in tekočega stanja (in obratno) in je ključni faktor variabilnosti δD in $\delta^{18}O$ vrednosti.

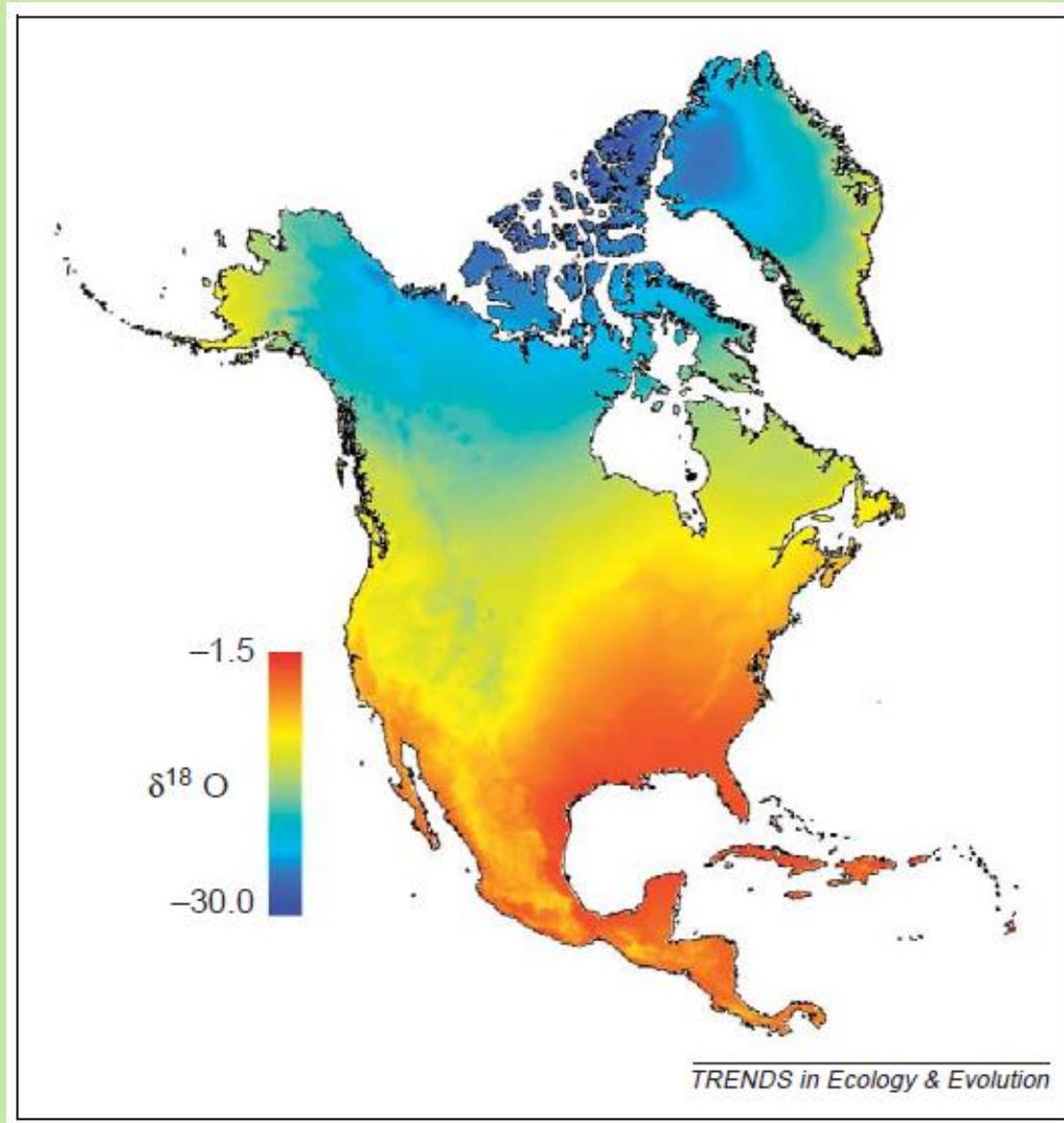
VARIABILNOST IZOTOPSKE SESTAVE VODE (VODIKA IN KISIKA)

- KAJ VPLIVA NA IZOTOPSKO SESTAVO PADAVIN?
 - Oddaljenost od morja,
 - nadmorska višina,
 - sezonske temperaturne razlike,
 - geografska širina.

Izotopska sestava kisika v padavinah v Sloveniji (prostorski model v GISu, upoštevani točkovni podatki, višinski in kontinentlani efekt)

Vir: Lojen & Kocman, 2017. Stabilni izotopi in geografsko poreklo hrane, I. Institut Jožef Stefan. Zapiski s predavanja.

Vir: West et al., 2006. *TRENDS in Ecology & Evolution* 21 (7): 408 - 414

VARIABILNOST IZOTOPSKE SESTAVE ŽVEPLA

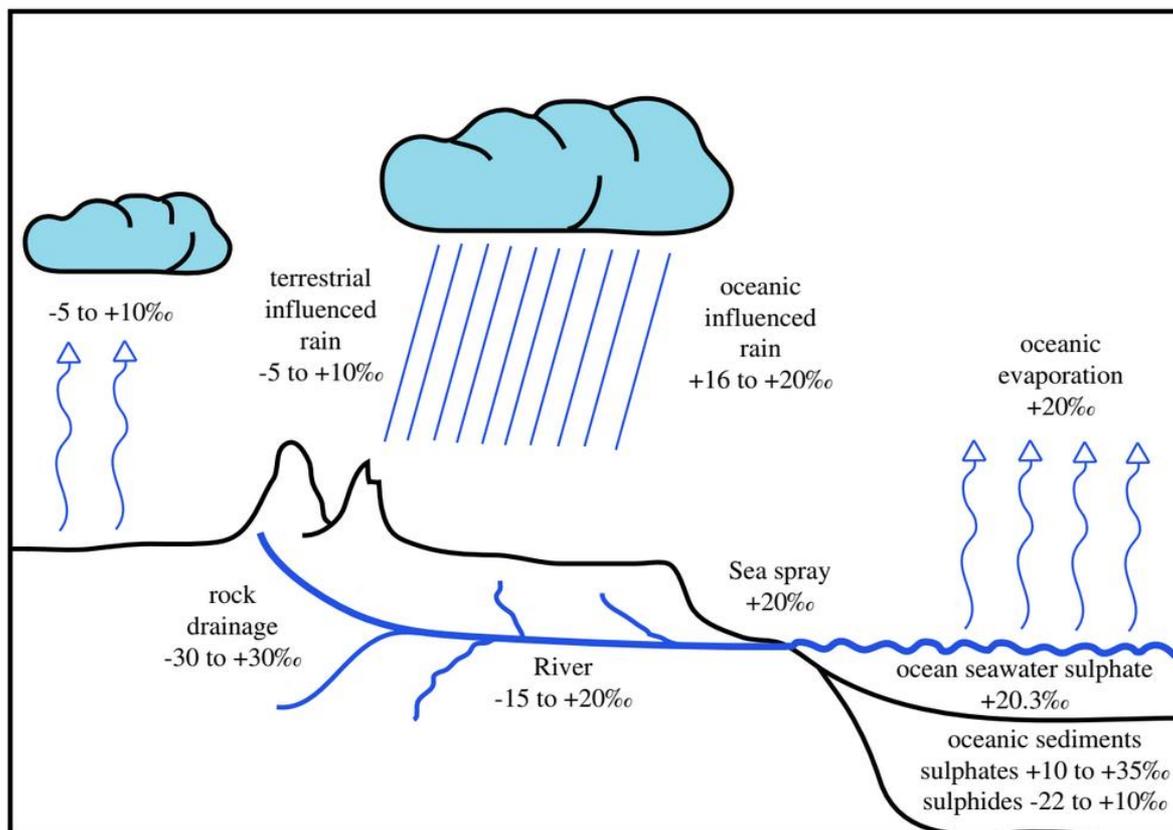
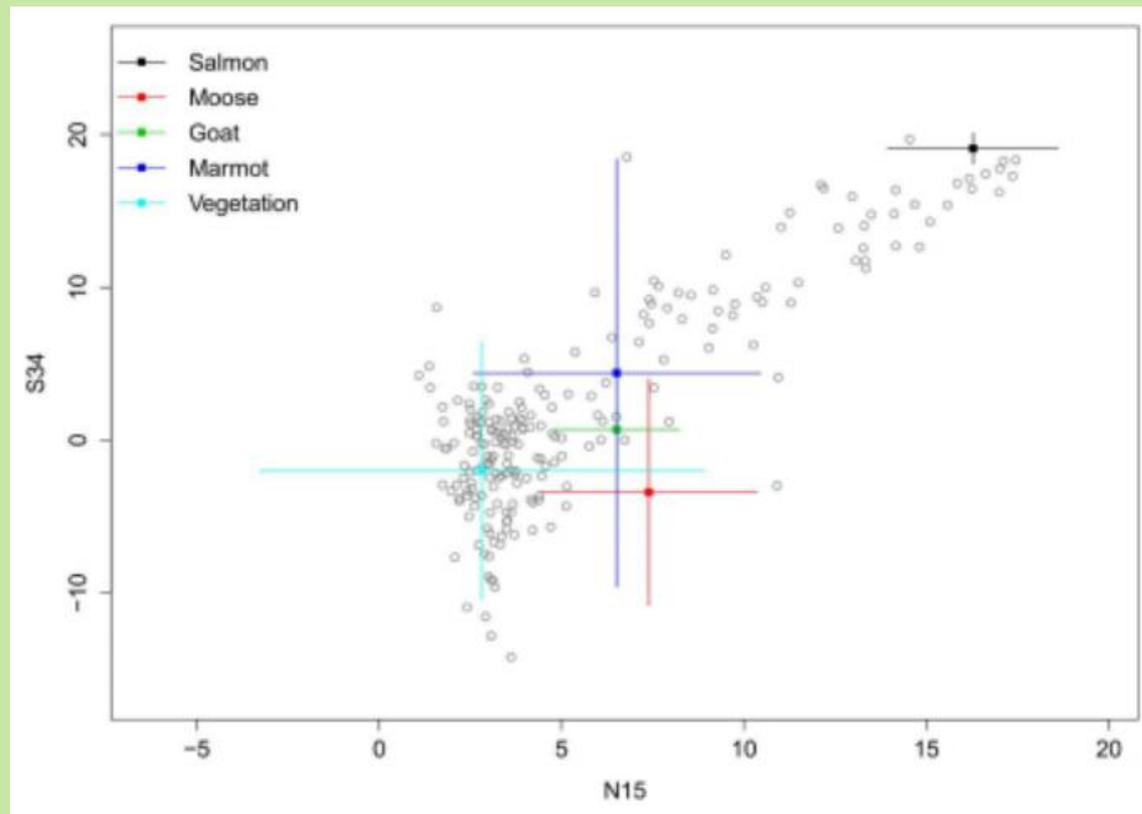

Fig. 2. Schematic overview of the cycling of sulphur and its expected sulphur isotope values within the environment.

VARIABILNOST IZOTOPSKE SESTAVE ŽVEPLA

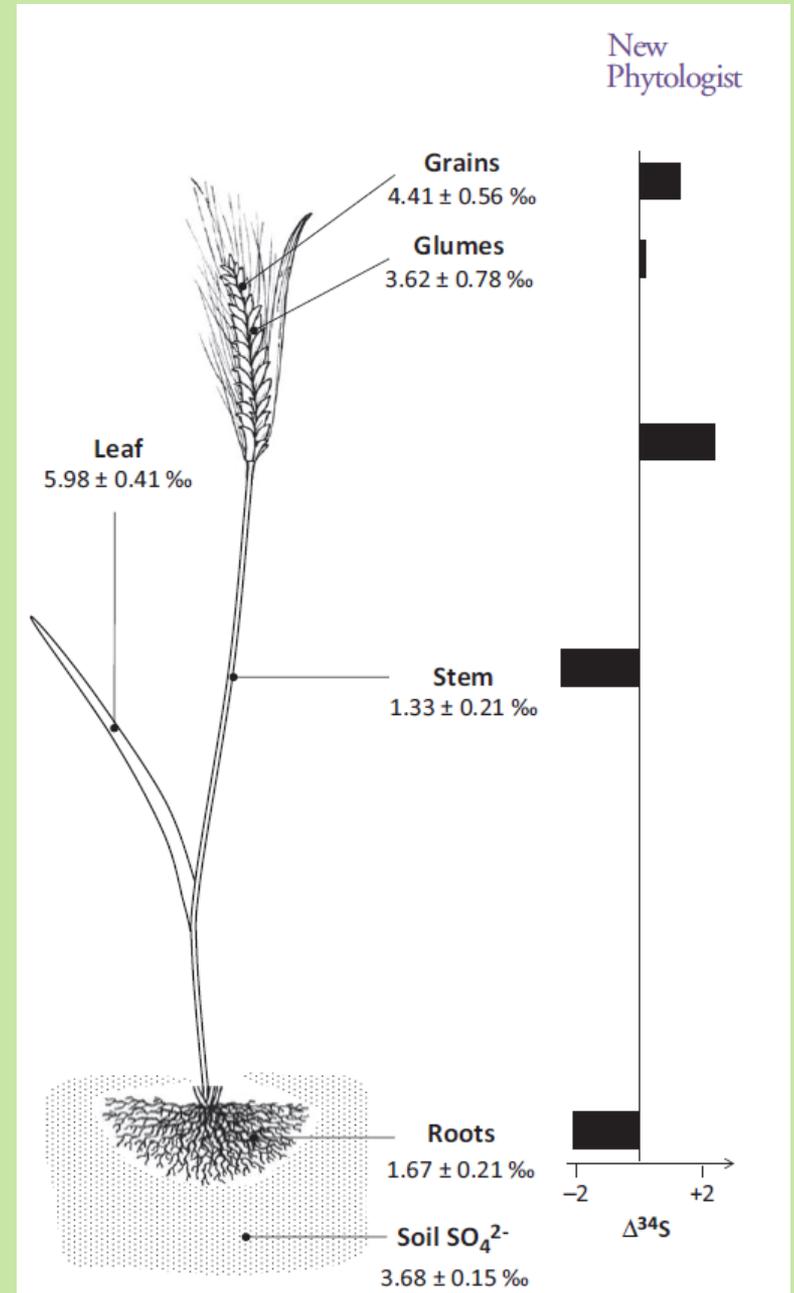
- $\delta^{34}\text{S}$ VREDNOSTI, KOT INDIKATOR HRANE MORSKEGA IZVORA

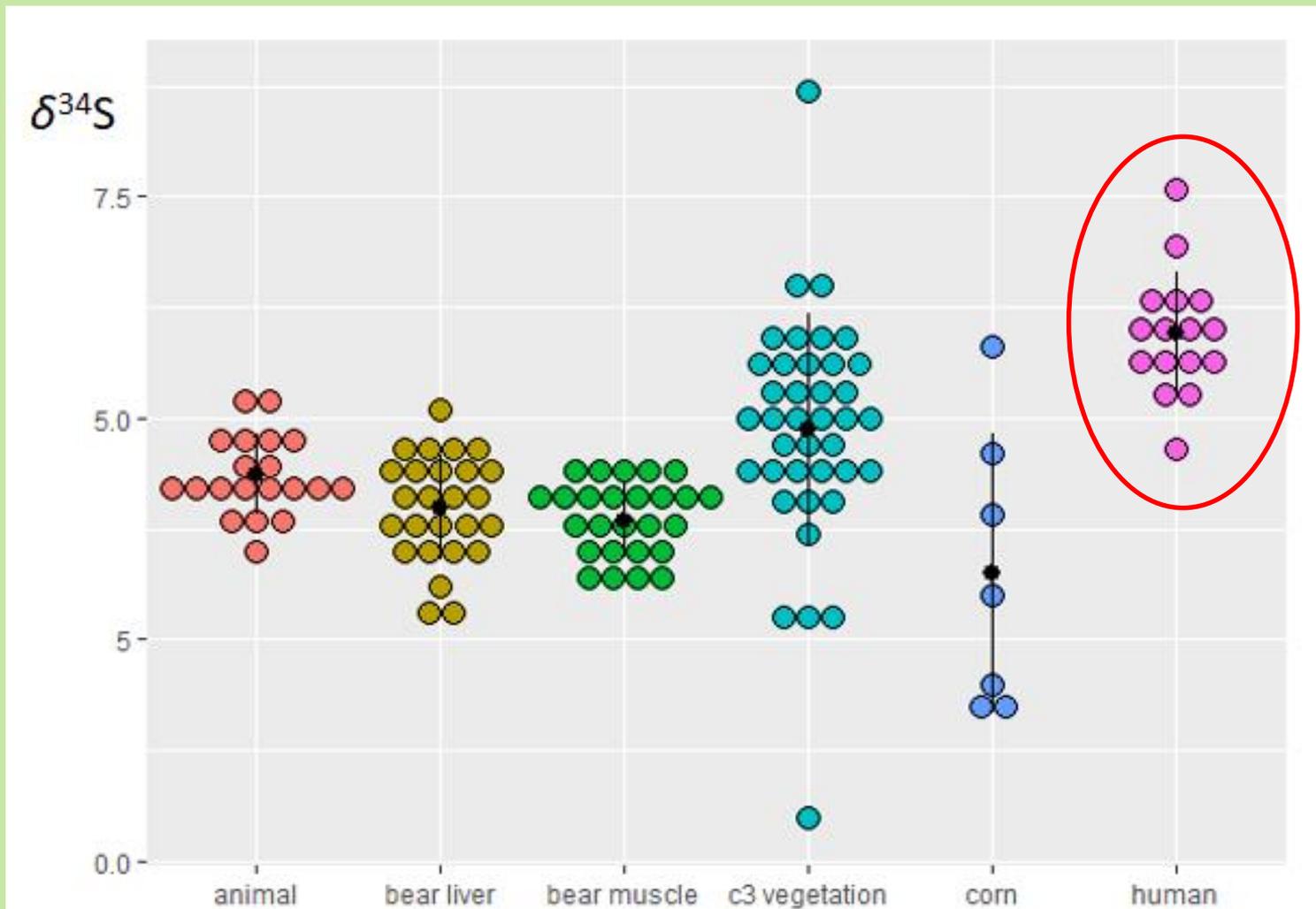
Vir: Mowat et al., 2017. PLoS ONE 12 (3)

VARIABILNOST IZOTOPSKE SESTAVE ŽVEPLA

- $\delta^{34}\text{S}$ VREDNOSTI
RASTLIN NJIHOVIH
DELOV

VARIABILNOST IZOTOPSKE SESTAVE ŽVEPLA

HVALA ZA VAŠO POZORNOST!

